

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Arbeidsmiljø- og sikkerhetsavdelingen
Postboks 8019 Dep
0030 OSLO

Deres ref.
200900534-/SSR

Vår ref.
200900238-2/TEK/aka/008

Dato
07.05.2009

Vår saksbehandler: Bjørn Lau, tlf 23 19 52 64, e-post: bla@stami.no

Høring – forslag om hviletid for politiet

Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI) oversender med dette vår høringsuttalelse knyttet til *Utkast til forskrift om unntak fra arbeidsmiljøloven § 10-8 første ledd for visse arbeidstakere i politi- og lensmannsetaten.*

STAMIs kommentarer er hovedsakelig knyttet til to av paragrafene i forslaget til forskrift; § 2 *Daglig arbeidsfri periode kortere enn 11 timer*, og § 3 *Daglig arbeidsfri periode kortere enn 8 timer*. Disse paragrafene, som begge innskrenker arbeidsfri periode, er foreslått av hensyn til nødvendig oppgaver som er ment ivaretatt etter den ordinære tjenestetiden som må utføres (§2), og til arbeid som må utføres for a) å verne liv, helse eller vesentlige samfunnsverdier, b) for å unngå fare for bevisforspillelse i alvorlige saker eller c) oppdrag som kan avsluttes innen en time (§3).

Begge disse paragrafene vil kunne føre til lange arbeidsøkter med korte arbeidsfrie perioder. Selv om det forutsettes at slike innskrenkninger i arbeidsfrie perioder skal kompenseres med friperioder eller på andre måter, viser forskningslitteraturen til en del forhold knyttet til en slik arbeidsordning som med fordel kunne vært tatt hensyn til i forslaget til forskrift.

Generelt kan det være noe vanskelig å sammenlikne resultater fra studier på arbeidstid og helse, fordi også andre forhold enn arbeidslengde og friperioder har betydning. For eksempel vil nattarbeid, totalt antall arbeidstimer pr. uke, hvor mange dager på rad man jobber, forhold knyttet til det psykososiale arbeidsmiljøet, samt individuelle faktorer som personlighet, toleranse for skiftarbeid, alder og kjønn ha betydning for helse og sikkerhet isolert, og i kombinasjon med lange arbeidsøkter og korte friperioder. Likevel er det flere studier som viser at overtid og utvidet skiftarbeid kan føre til uheldige helsekonsekvenser (som hjerte/kar-sykdommer, psykiske plager, utmattelse og søvnproblemer), økt forekomst av atferd assosiert med helserisiko (økt forbruk av alkohol og nikotin, dårlige matvaner, lite fysisk trening), samt nedsatt prestasjonsevne og økt ulykkesforekomst. Dette understreker betydningen hvile og restitusjon har i forhold til helserelevante forhold, men også betydningen det har for at man

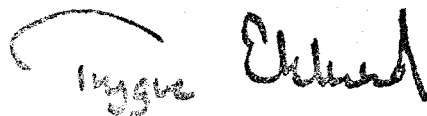
skal kunne takle utfordringer knyttet til utførelse av arbeidsoppgaver. En forutsetning for skikkelig hvile er at man på fritiden klarer å distansere seg fra arbeidet fysisk og mentalt. Det er derfor viktig at den enkelte arbeidstager får helt fri over lengre hvileperioder, og at en får mulighet for sammenhengende søvn slik at en blir skikkelig uthvilt.

I forskningslitteraturen vises det til at syv til åtte timers hvile er minimum for gjenhenting, helse og sikkerhet. Ettersom det tar tid med transport mellom arbeid og hjem regner noen 11 timer som et minimum. Hvis hviletiden er på dagen etter nattarbeid, kreves det dessuten lengre tid for å sovne. Dette gjør at det kan være fordelaktig med 16 timer avbrekk fra arbeidet for å klare å opprettholde et søvnmønster med 7 til 8 timers søvn hver natt. Innskrenkning i arbeidsfri periode vil derfor være særlig ugunstig etter nattarbeid, da det reduserer muligheten for søvn. Når en ansatt har underskudd på søvn starter neste arbeidsøkt med et behov for hvile. I tillegg til at dette kan ha konsekvenser for kognitive prestasjoner og oppmerksomhet, vil det å stadig være trøtt og sliten på jobb kunne gi langvarige helsekonsekvenser for den enkelte arbeidstaker samt føre til økt sykefravær. Derfor bør innskrenkning i arbeidsfri periode etter nattarbeid særlig begrenses, noe som etter vårt syn kunne vært inkludert i forskriften.

Arbeidets intensitet mht. krav har også betydning for restitusjon og hvile. I hvilken grad arbeidstakere kan koble av etter jobben kan delvis avhenge av intensiteten på arbeidet i løpet av dagen. Generelt kan en si at når arbeid er svært krevende, som for eksempel ved mye ansvar eller ved høyt tidspress, kan dette oppleves belastende. Denne belastningen kan igjen føre til et større behov for hvile og restitusjon enn ved mindre krevende arbeid, samtidig som en krevende jobb gjør det vanskeligere å skifte modus og slappe av når en avslutter arbeidsdagen. Dette er etter vårt syn også forhold som kunne vært nevnt i forarbeidet til forskriften.

Ytterligere et forhold som antas å ha betydning i forhold til toleranse for belastende arbeidstidsordninger er individuell innflytelse på arbeidstiden. I studier av skiftarbeidere har det vist seg at frihet til å velge en bestemt arbeidstid har betydning for i hvilken grad man opplever påfølgende problemer. Det antas i den forbindelse at valgfrihet mht overtid gir mindre helsekonsekvenser enn overtid som er påtvunget. Andre studier har vist at godt psykososialt arbeidsmiljø gjør at ansatte i større grad aksepterer å bli pålagt overtid. Slike forhold peker på betydningen av medvirking fra de ansatte i forhold til arbeidsordninger som kan være særlig belastende for den enkelte.

Med vennlig hilsen
Statens arbeidsmiljøinstitutt

Trygve Eklund
Direktør